

Cahit Kayra

BİR ÇALIŞMA ODASI

İstanbul, 2020

Tarihçi
Kitabevi

Tarihçi Kitabevi Yayınları • 145

Tarihçi Kitabevi Genel Yayın Yönetmeni
Necip Azakoğlu

Çalışma odası fotoğrafları: Nevin Azakoğlu

Yayına hazırlayan: Ayşe Görkem Kozanoğlu

Birinci baskı: Eylül 2020, İstanbul
Boyutlar: 16,5 x 23 cm
Sayfa sayısı: 160

ISBN: 978-975-2466-37-1

Baskı ve cilt: İnkılap Kitabevi Baskı Tesisleri
Çobançeşme Mah. Altay Sok. No: 8 Yenibosna
Bahçelievler / İSTANBUL
Tel: +90 (212) 496 11 11

Sertifika No: 10614

© Yayın hakları Tarihçi Kitabevi'ne aittir.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Tarihçi Kitabevi
www.tarihcikitabevi.com

Moda Caddesi No: 104/A Moda Kadıköy / İSTANBUL
Tel: 0216 418 68 86
GSM: 0530 370 74 11
E-posta: info@tarihcikitabevi.com

tarihcikitabevi

TarihciKitabevi

tarihcikitabevi

GİRİŞ

Biz bu evi otuz yıl önce aldık. O zamanlar odaları birbirine bağlayan uzun koridorda kapılar vardı. Evi büyütmek için bu kapıları çıkardık ve yerlerine ağır perdeler taktırdık. Burası apartmanın en üst iki katı, kışın gereğinden fazla serin oluyor. Ve bu kış erkence geldi. Ben de odalar soğuk olmasın diye perdeleri çektirdim. Şimdi merdivenlerden kapalı perdeler arkasındaki çalışma odama iniyorum. Günlük hayatımın büyük bir bölümünü bu odada geçiriyorum. Eşim on yıl önce yaşamaktan vazgeçti. O ayrıldıktan sonra odanın yaşamımdaki yeri arttı. O hayattayken çalışmam sırasında bana çay getirirdi. Şimdi yalnızım, odamla baş başa ve iç içe...

Bu kış günü, aydınlıklar erken tükeniyor. Havada donuk renkler var. Hiçbir şey olduğu gibi görünmüyor.

Akşamın yarı karanlığı içinde bir şeyler arıyorum. Bulduklarımı toplayarak... Toplayabildiklerimi okumaya çalışıyorum. Biraz nedensiz. Raflarda kitaplar, kitaplar... Sepetlerde, kutularda defterler... Kâğıtlar, kâğıtlar...

Çalışma odasının dört bir yanına dağılmış çocuklar bunlar. Benim çocuklarım, tanıdıklarım... Başka dünyaların insanları ve olayları... Benim kendim?

Büyük bir pencere, arka bahçelere bakıyor, ıtır dallarıyla sarılmış. İki büyük koltuk, Şiraz halısıyla örtülü bir kanepede... Küçük, yarımay biçiminde bir sehpa, üzerinde birkaç eski zaman silahı... Masa... Bir su bardağı... Duvarlarda raflar, düzenli düzensiz dizili kitaplar, dağılmış ciltler... Bir köşede üst üste yığılmış başka kitaplar, unutulmuş belgeler, bir Mülkiye madalyonu, anı sayfaları, sararmış fotoğraflar, küçük heykelcikler -Buda ve Beethoven-, tozlanmış bir ödül... Durmuş ve yeniden kurulmamış bir saat, bir eski zaman abajuru, bir eski zaman terazisi, müzik seti, hep eski şeyler, artık kullanılmayan kasetler, bir bilgisayar ve bir yazıcı, telefonlar, küçük bir hasır sepet ve kalemler, büyüteç, bir ilaç kutusu, resimler, haritalar, katlanmış bir bayrak...

Burası bir çalışma odası.

terler ve belgelerle dolduğu zaman. Şimdi yandaki merdiven altı duvara bakıyoruz. Üst kata çıkan bir merdiven...

Bu merdivenin odaya bakan duvarında resimler, fotoğraflar var. *Bodrum, Torba Köyünde Balıkçı Tekneleri...* Ressam Cemil Eren'den kalma. Cemil, Kasım 2016'da yaşamdan ayıldı.

Benim Mülkiye diplomam da kanepenin üstündeki duvarda. Tarih, Haziran 1938. Biz üç yıl eğitim gördük, ben "Mülkiye İdadisi" diyorum. Şimdikiler Amerikan, İngiliz üniversitelerinde doktoralar toplayıp geliyorlar. Yani her şeyin daha güzel olması lazım, ama olmuyor. Yöneticilerin amacı her şeyi iyi yapmak değil galiba... Doktoralı ekonomistlerin rolü, burada, nerede?

Böyle söylüyoruz ya, aslında sadece bugünkü ekonomistlerle bizim aramızdaki farkı göstermek için. Yoksa kimseye kabahat bulmuyoruz.

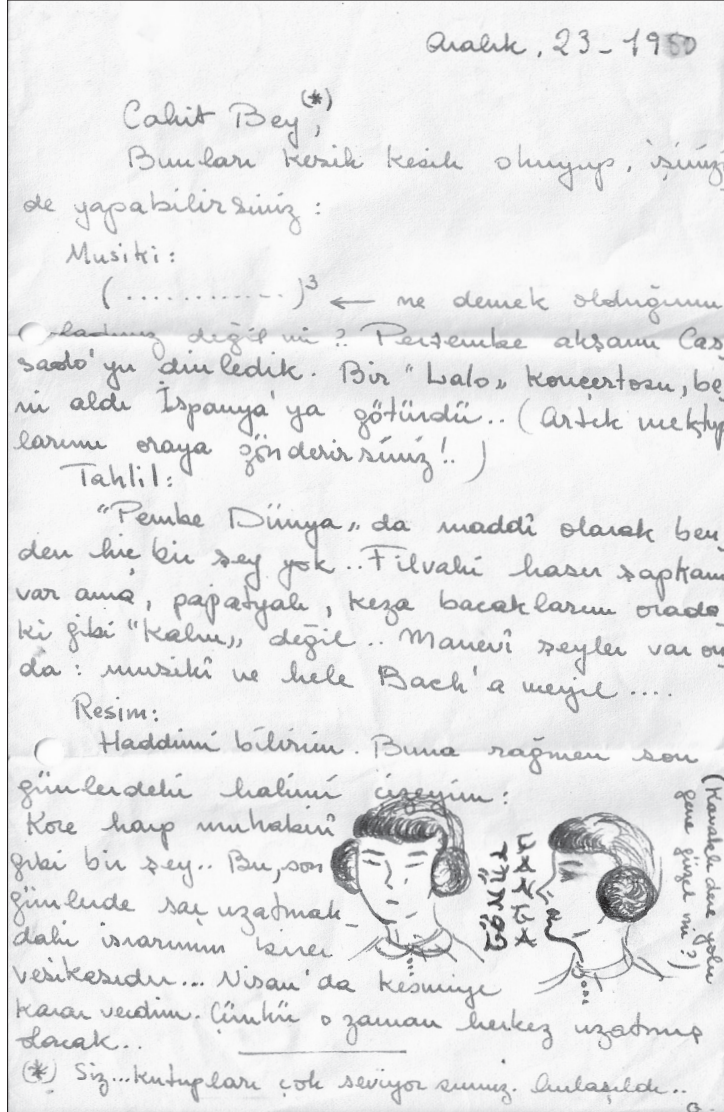
Burada bir de plaket var, 2003 yılında Mülkiye tarafından verilmiş. Üzerinde "En Eski Mülkiyeli" yazıyor. Şimdi 2020'deyiz, en eski Mülkiyeli daha da eskimiş oldu. Neyse, bunu geçelim, ama diploma önemli... Şimdi, Cumhurbaşkanı'nın diploması var mı yok mu, onun tartışması sürüyor. Yani yüksek eğitimi yok. Olmıyınca cumhurbaşkanı olamaz. Hayır olabilir, çünkü var! Üniversite rektörü "var" diyor. Eleştirenler "diploma nerede?" diyorlar. Bir fotokopi var, onun da tarihi tutmuyor. Böyle bir şeyler... Göngör Uras olsaydı ne derdi:

— Olur abicim olur, burası Türkiye!

Eğitim filan, havagazı bunlar... Bak, Kur'an kursunda birinci olmuş. Al, bilim kurumlarından birine başkan ya da bir üniversiteye rektör yap. Yahut TÜBİTAK'a başkan! Hani "deprem oldu" demişler, bir akıllı da demiş ki "kader"... Öyle laflar... Boş verin. Gül gibi yönetiyorlar vesselam. Falan filan... Geçiyoruz.

Bir dosyada eşim Gönül'ün mektupları var. 1950 Aralık ayında, yani yeni tanıştığımız günlerde yazılmış bir tanesi:

Son günlerdeki halimi çizeyim. Kore harp muhabiri gibi bir şey...

Gönül Kayra'dan bir mektup

Çalışma odasından bir görüntü: Gönül Kayra'nın portresi

Ortadaki duvarda eşim Gönül'ün büyük bir fotoğrafı. Biraz öne eğilmiş, bir şeye bakar gibi. Alnına dökülmüş siyah saçlar... Gideli on yıl oldu, zaman durmuyor. Yıkıp yakıp geçerek...

Fatma Aliye'den *Muhadarat...* Bizim evde büyük ablam bunu okurdu ve annemle teyzem ağlardı.

Halide Edip'ten *Ateşten Gömlek*, benim çocukluk ve gençlik heyecanımın kitabı... Hepimiz hayallerle yaşarız, ama hayaller ileriye dönüktür. Gelecekte zengin ya da namlı bir kişi olursunuz, aşk maceraları falan filan... Benim de tasnif edilmiş hayallerim var; Frenkçe deyimle "classifié" yani sınıflandırılmış hayaller... En kıymetlisi şu: Ben 1938'e kadar yaşamış olduğumu hayal ederim. Yirmili, otuzlu yıllar... Hayalimde Kurtuluş Savaşı'nı yaşarım. Devrimleri yaşarım! 1938'de ölürüm ve o benim mutluluğumdur. Haydi bunu da geçelim...

Ruşen Eşref'ten, *Diyorlar ki:*

...ve pencere kenarlarına varıncaya kadar kanepeleri koltukları bile halı, seccadeler ve kilimler altında koyulaşmış bu çok gölgeli geniş odada Mustafa Kemal Paşa'nın siması Rembrandvari bir tablo...

Ruşen Eşref Üneydin ve Mustafa Kemal Atatürk

Mevhibe-İsmet İnönü ve Eleftherios Venizelos

Ve balkon kapısının üstünde beni her zaman düşündüren bir fotoğraf var. Üç kişi: Mevhibe Hanım, İsmet Paşa ve Venizelos, Yunanistan Başbakanı.

Yıl 1930 olmalı. Atatürk rehberliğinde Türkiye'nin çağdaşlaşma, uygarlaşma yılları. Kurtuluş Savaşı'mız yeni bitmiş. Bir iki yıl önce boğuştuğumuz Yunanistan'la anlaşmışız ve bir barış dönemine girmişiz. Barış döneminde iki devlet adamı: İsmet İnönü ve Venizelos.

Ve Türkiye Cumhuriyeti'nin iç-dış politikada, ekonomide, eğitimde, kültürde hızlı kalkınma dönemi. Kavgadan, karışıklıktan, insanları birbirine düşürmekten ve bilinçli/bilinçsiz Türkiye'yi batırmaktan kişisel yarar sağlayan politikaların sorumlusu bugünkü yöneticiler bunun ne demek olduğunu anlayamazlar, anlamak da istemezler elbette.

Birden aklıma geldi, Faik Ahmet Barutçu'nun *Siyasi Anılar* kitabını aradım. Bu karışıklıkta aradığım şeyleri bulamazken Ba-

rutçu'nun kitabı kendiliğinden önüme çıktı. Zamanında ne kadar dikkatle okumuşum ve sayfalara kulaklar takarak önemli gördüklerimi not etmişim. Savaş yılları... O tarihlerde Yunanistan'la aramızdaki ilişkiler konusunda Barutçu'nun yazdıklarına bakın:

Yunanistan ile ilişkilerimiz en sıkı bir dostluk ilişkisidir. Gereksinim duyduğu yiyecek ve kömür konusunda kendisine yardım etmekteyiz.

Bir başka sayfa:

Yemekte konuşulan konular arasında Yunanistan'ın İtalya'ya karşı verdiği can bahasına çarpışma da söz konusu oldu. İnönü, bir ara Başvekil Refik Saydam'a:

— *Ne istiyorlarsa veriyor musun? diye sordu.*

Refik Saydam:

— *Veriyorum. Giyecek veriyorum, yiyecek veriyorum. Yakacak veriyorum. Araç gereç veriyorum, hepsini veriyorum.*

İnönü karşılık verdi:

— *Ne isterlerse vermek gerek. Onların Amerika'sı da Türkiye'dir.*

Bunlar İkinci Dünya Savaşı yılları... İtalya Yunanistan'a saldırarak, Yunanlılar direnecekler ve Türkiye yardım edecek. Sonra Almanlar saldıracaklar Yunanistan'a ve Yunanlılar Türkiye'ye sığınırken, Türkiye aç kalan Yunanistan'a gemiler dolusu yiyecek ve sağlık malzemesi gönderilecek.

Ne istiyorlarsa veriyorum. Böyle diyor Başbakan...

Bu resme iyi bakınız. Savaş sırasında aç ve ilaçsız kalan Yunanistan'a yardım eden Türkiye'ye karşı bugünkü Yunanistan'daki cüret ve küstahlık...

Ve sebepli sebepsiz bir çağrışım: Şimdiki Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan da başbakan iken (FETÖ'cülerle ilgili olarak) şöyle demişti: *Ne istedilerse verdik!*

Birisi, zorluklar içindeki bir ülkedeki insanlara, çocuklara, hastalara yiyecek ve ilaç veriyor. Diğeri, yönetmek için kendisine bırakılan huzur içindeki bir toplumu her zaman olduğu gibi dinsel hurafeler, masallar kullanarak bataklığa çekecek bir örgüte istemediklerini bile vermiş ve bunu bir türlü övgü edasıyla açıklıyor.

Zavallı Türk toplumu! Neyin ne, kimin kim olduğunu ne zaman anlayacaksın? Ve hep kanayan yaramız: Biz böyle değildik!

Ve bir başka resim, bir başka efsane... İsmet İnönü, küçük İdil Biret'in piyano performansını dinliyor. Mevhibe Hanım ve diğer dinleyiciler...

Mevhibe Hanım ve İsmet İnönü, Harika Çocuk İdil Biret'i dinlerken